

15 . Călugăreni | Comuna: Eremitu | Județ: Mureș | Punct: Castrul roman, termăe și vicusul militar de la Călugăreni | Anul: 2016

Anul: 2016

Cod RAN: 116616.01;116616.04;116616.07

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană târzie

Tipuri sit: structură de cult/religioasă, locuire militară

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Civil, Religios, ritual și funerar

Autori: Daniel Cioată, Alpár Dobos, Manuel Fiedler, Nicoleta Man, Silvia Mustață, Szilamér-Péter Pánczél, David Petruț, Marie-Hélène Grunwald, Katalin Sidó, Coralia-Dorina Bonta, Lorand Vass, Otvos Kappany, Levente Daczo, Nyulas Dorottya, Britta Burckhardt

Instituții: Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Muzeul Județean Mureș, Universităț Köln, Germany, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș, Muzeul Județean Mureș

Raport

În campania de cercetări arheologice 2016 s-au continuat săpăturile în două din cele 3 sectoare începute în anii trecuți. Principalele obiective ale campaniei din anul 2016 au fost următoarele: corelarea datelor oferite de geofizică cu realitățile arheologice, stabilirea planimetriei părții de nord-vest a principiei și a clădirii din vicusul militar. De asemenea, s-au urmărit fazele de construcție și de reconstituire a secvenței cronologice a structurii și identificarea tipului de activități care au avut loc aici în epoca romană.

Principia (sector A)

Cercetările arheologice desfășurate în clădirea comandamentului din castrul de la Călugăreni au avut loc între 27 iulie și 18 septembrie 2016 și au vizat trei obiective principale: 1. cercetarea tribunalului basilicii din faza de lemn, identificat la finalul campaniei din 2015; 2. identificarea limitei basilicii din faza de piatră către est și stabilirea principalelor faze de utilizare din curtea clădirii; 3. stabilirea extinderii clădirii către sud, respectiv identificarea colțurilor de sud-vest și sud-est.

În vederea cercetării tribunalului aparținând fazei de lemn a basilicii, a fost redeschisă partea nordică a suprafeței A și cea nord-estică a secțiunii A1 din 2015, pe o zonă de 7 x 10 m (Fig. 1). Au fost identificate o serie de contexte care pot fi legate de distrugerea structurii, anume tavanul și pereții tencuiți care s-au prăbușit peste podea. Din structura tribunalului fazei de lemn au fost identificate șanțurile de fundație ale pereților pe trei laturi (sud, est și vest), podeaua cu urme de arsură și patru gropi de stâlpi poziționate în cele patru colțuri. Fundația peretelui de nord nu a fost surprinsă, deoarece aceasta a fost distrusă ulterior de groapa de fundație a zidului exterior. Însă prezența celor două gropi de stâlp, păstrate parțial, în colțurile de nord-est și nord-vest sugerează că aceasta nu a fost decalată cu mult față de traiectul zidului exterior din faza de piatră. Pe latura de sud fundația peretelui a fost dublată de un rând de stâlpi care au susținut, foarte probabil, greutatea podiumului (Fig. 2). Prezența fundației zidului exterior din faza de piatră nu a permis confirmarea existenței unui asemenea sistem de susținere și pe latura de nord. Putem concluziona că pereții tribunalului au fost construiți dintr-un schelet de lemn și chirpici și au fost tencuiți cu două tipuri diferite de tencuială: un prim strat mai grosier și un al doilea mai fin. Tavanul realizat din grinzi și chirpici a fost, la rândul său, acoperit cu un strat fin de tencuială. Dimensiunile păstrate în interior sunt de 3,5 x 2 m.

Structura are aceeași orientare cu basilica din faza de piatră, iar urmele de arsură din interior indică un incendiu care a avut loc la finalul ultimei faze de utilizare. Faptul că urmele de arsură și cenușă sunt superficiale și nu au afectat pereții și tavanul încăperii ne determină să presupunem că nu este vorba despre un incendiu de amploare. Cel mai probabil, podeaua din lut a fost acoperită, de-a lungul pereților, de

scânduri din lemn care au ars.

Tribunalul pare că a fost adosat la colțul nord-vestic al basilicii fazei de lemn. Fundația peretelui vestic, prelungită către sud și dublată de un șir de gropi de dimensiuni mai mici indică, foarte probabil, prezența unui perete de departajare cu o structură de pari, care ar putea reprezenta limita dintre basilică și birourile din spate în faza de lemn. Existența unei încăperi separate către vest este susținută și de identificarea pe podeaua din capătul nord-vestic al suprafeței a unei zone cu urme de arsură și o concentrație mare de ceramică romană (oale) (Fig. 3). Cercetările viitoare, spre vest, în încăperile din spatele clădirii aparținând fazei de piatră, ar trebui să lămurească planimetria acestei părți a principiei în faza de lemn. În ceea ce privește tribunalul fazei de piatră, cercetările arheologice din 2015 au demonstrat că s-au păstrat foarte puține elemente structurale. Însă poziționarea acestora arată că el a suprapus tribunalul fazei de lemn, în colțul nord-vestic al basilicii.

În vederea identificării limitei estice a basilicii fazei de piatră și pentru a putea cerceta principalele faze de utilizare din curtea clădirii, suprafața A a fost extinsă spre est cu 4 m, pe o lungime de 10 m (Fig. 1). A fost dezvelit zidul basilicii dinspre curte, realizat din rocă vulcanică în tehnica opus incertum, lat de 1,3 m și păstrat pe o înălțime de 0,7 m. Paramentul estic al acestuia, dinspre curte, a fost refăcut la un moment dat tot din rocă vulcanică, însă legată cu lut, nu cu mortar, ca în cazul zidăriei inițiale. Ultimul rând de zidărie păstrat a fost nivelat cu mortar pentru a crea o suprafață plată, aspect care indică faptul că elevația zidului basilicii nu a fost realizată în aceeași tehnică și că, foarte probabil, aceasta fie nu a fost din piatră, fie a conținut o cantitate mai mică de piatră care, însă, nu a fost legată cu mortar. Cercetările arheologice din curtea clădirii au identificat porticul de pe latura de nord, care a separat încăperile laterale de curtea propriuzisă. Acesta a avut o lățime de 2 m, iar limita sa sudică, dinspre curte a fost realizată din stâlpi care au avut între ei un prag construit din scânduri. Nivelele de călcare din curte, în faza de piatră, sunt mult mai joase comparativ cu basilica și au fost realizate din diferite straturi de pietriș de granulație diferită.

Colțul de sud-vest al principiei a fost identificat în suprafața A4, care a măsurat inițial 3 x 3 m și care a fost extinsă ulterior spre nord și spre est cu 4 m, respectiv 3 m (Fig. 1, 4). Colțul sud-vestic al zidului exterior a fost realizat în aceeași tehnică utilizată și pentru zidul basilicii descris mai sus. Capătul său dinspre est, în suprafața cercetată, a fost afectat de o groapă de scoatere de perioadă modernă, fiind păstrat numai primul rând de bolovani de râu care au făcut parte din fundație. Zidul a măsurat în lungime 3,3 m (N-S), respectiv 2,9 m (E-V), a fost lat de 1,1 m și înalt de 0,8 m. Interiorul a fost compartimentat ulterior cu ajutorul unui alt zid de dimensiuni mai mici. Cele două spații astfel create au fost prevăzute cu podele din materiale diferite: cel din colț cu o podea de opus signinum, distrusă parțial de activități de perioadă modernă, iar a doua încăpere cu o podea realizată din mortar și pietriș. Dacă în ceea ce privește această a doua încăpere putem presupune că ea reprezintă partea sudică a unuia din birourile din spatele principiei, este mai puțin clară funcționalitatea spațiului din colț. Faptul că a avut o lățime foarte mică (1,1 m) ne determină să o considerăm un fel de anexă, spațiu de depozitat pentru biroul sud-vestic. Asemănător situației observate în campania din 2015, nivelele de călcare din exteriorul principiei sunt reprezentate de alei din pietriș. În capătul sudic al suprafeței a fost identificată o podea arsă care aparține, foarte probabil, de următoarea clădire din *latus praetorii dextrum*.

Colțul de sud-est al clădirii a fost surprins în suprafața A5 care în urma extinderilor a măsurat 6 x 7 m (Fig. 1). Zidul exterior a fost identificat pe o lungime de 3,5 m (E-V) și 2 m (N-S). Nu s-a păstrat decât fundația formată din bolovani de râu legați cu pământ, lată de 0,5 m. Aceste observații, precum și caracteristicile constructive asemănătoare ale fundației colțului de nord-est, cercetat în cadrul campaniei din 2015, susțin în continuare ipoteza conform căreia zidul exterior al principiei a fost realizat, cel puțin până la un anumit nivel, din zidărie numai în zona birourilor din spate și a basilicii. Părțile care înconjoară curtea și încăperile laterale, spre *via principalis*, au avut o fundație mult mai puțin masivă, din bolovani de râu și lut, peste care au fost construiți pereți realizați, foarte probabil, din lemn și chirpici. Această interpretare este susținută și de compoziția nivelelor de distrugere din aceste zone, care au conținut o cantitate semnificativă de chirpici ars. În fața colțului zidului exterior a fost identificată fundația porticului din fața principiei, spre *via principalis*. Conform datelor colectate, porticul a avut o lățime de 1,6 m. Asemănător situației identificate în suprafața A4, nivelele de călcare din exteriorul principiei au fost amenajate cu pietriș. În jumătatea sudică a suprafeței A5 au fost identificate o serie de șanțuri de fundație și gropi de stâlp care

---

aparțin unei clădiri poziționate la sud de principia, în latus praetorii dextrum.

Vicus (sector C)

Între 27 iulie și 27 august 2016 s-au desfășurat cercetările într-o insula din așezarea civilă situată la nord-vest de castrul auxiliar. În anii anteriori au fost descoperite fundațiile de piatră a unor clădiri din ultima fază a așezării, iar în vecinătatea acestora s-au identificat sectoare de drumuri și alei. Frecvența unor fragmente de zgură de fier și de bronz indică prezența unor ateliere meșteșugărești în zonă.

Săpăturile din 2016 au avut ca obiectiv cercetarea fundațiilor de piatră și a unui colț al clădirii. A fost redeschisă suprafața C3 și la sud de acesta s-a deschis suprafața C5 pentru o mai bună înțelegere a contextelor identificate anterior. După îndepărtarea stratului vegetal în suprafața C5, s-au conturat mai multe straturi de dărâmătură și de nivelări, respectiv continuarea fundației de piatră identificate în suprafața C3.

Săpăturile din acest an au dezvăluit continuarea unui drum poziționat paralel cu fundațiile clădirii, care într-o fază mai târzie a așezării a devenit mai îngust, probabil din cauza lărgirii locuințelor și a atelierelor. Un șanț masiv secționat majoritatea contextelor indicând alterații structurale în ultima fază a așezării.

Informații suplimentare online

[Raportul 5697 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
